

Pavilon prvního stupně ZŠ a ZUŠ Líbeznice

Primary school and musical school in Líbeznice

Klient *Client*: **Obec Líbeznice, Martin Kupka, starosta**

Architekt *Architect*: **Projektíl architekti s.r.o.**

Autoři *Authors*: **Adam Halíř, Ondřej Hofmeister**

Spoluautoři *Co-authors*:

Marek Sankot, Bohdana Linhartová, Adam Hašpica

Vizuální styl, infosystém *Visual style, infosystem* : **Zuzana Brychtová**

Horecká – Kultivar, Ondřej Šorm – Very Popular Office

Statika *Statics*: **RECOC spol. s r.o.**

HVAC: **TechOrg s.r.o.**

Elektroinstalace a MaR *Electrical, I&C*: **MINET ELEKTRO spol. s r.o.**

ZTI *Plumbing*: **Petr Kvasnička**

PBŘ *Fire safety*: **Ing. Jan Ledinský**

Dodavatel *Contractor*:

PROMINECON CZ, a.s. – generální dodavatel, Stavební firma

HOBST a.s. – pohledové betony

Plocha zastavěná *Built-up area*: **1126 m²**

Obestavěný prostor *Enclosed volume*: **4504 m³**

Užitná plocha *Usable area*: **1026 m²**

Užitná plocha venkovního atria *Area of the atrium*: **171 m²**

Okolní zpevněné plochy *Surrounding hard surface*: **789 m²**

Počet uživatelů *Number of users*:

240 dětí + pedagogický a obslužný personál

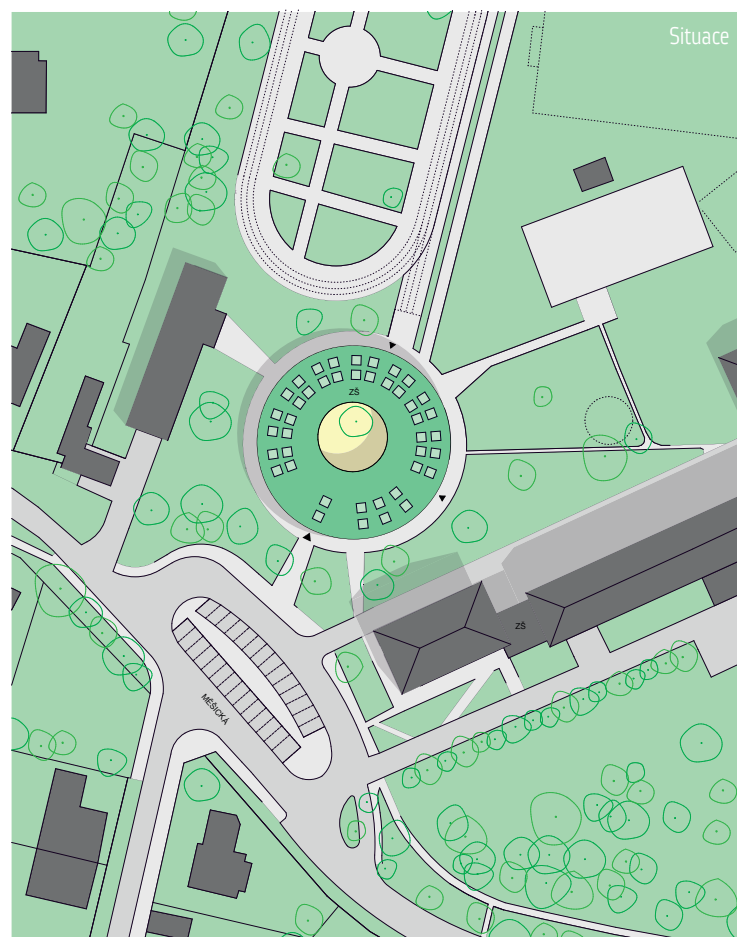
Náklady *Costs, incl. VAT*: **44 mil. Kč vč. DPH**

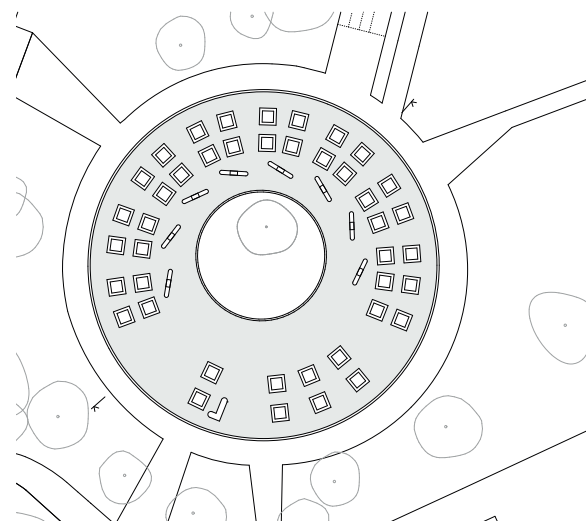
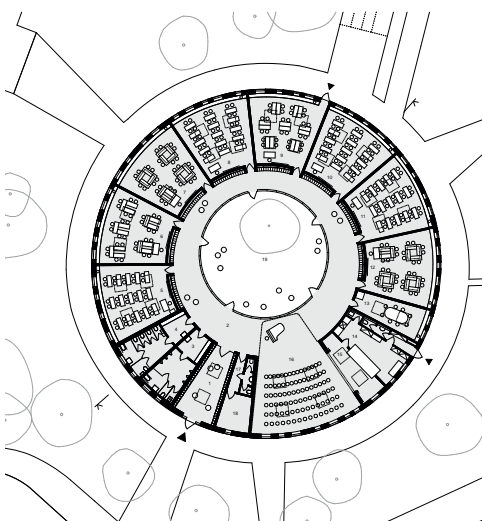
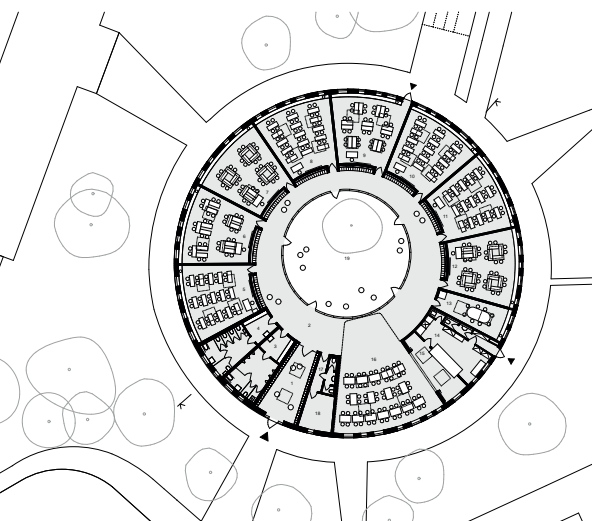
Soutěž *Competition*: **0/2011**

Projekt *Design time*: **07/2014**

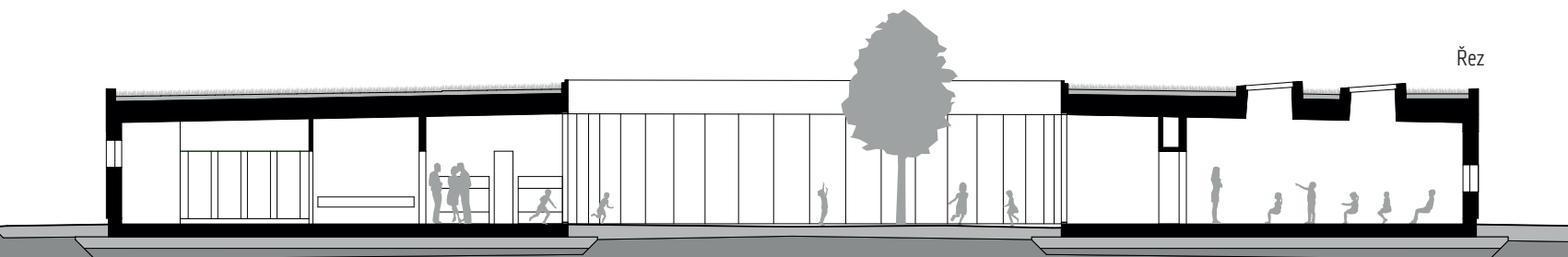
Realizace *Completion*: **08/2015**

Fotograf *Photographer*: **Andrea Thiel Lhotáková**

Dvě varianty uspořádání přízemí a střecha

Projekt architekti, Rondel. Atelier M1 architekti, atletické dráhy za školou. Foto Andrea Thiel Lhotáková

Projekt architekti, Rondel, atrium a chodba. Foto Andrea Thiel Lhotáková

Projekt architekti, Rondel, učebna. Foto Andrea Thiel Lhotáková

Tři věže líbeznického centra. Foto Petra Hajska

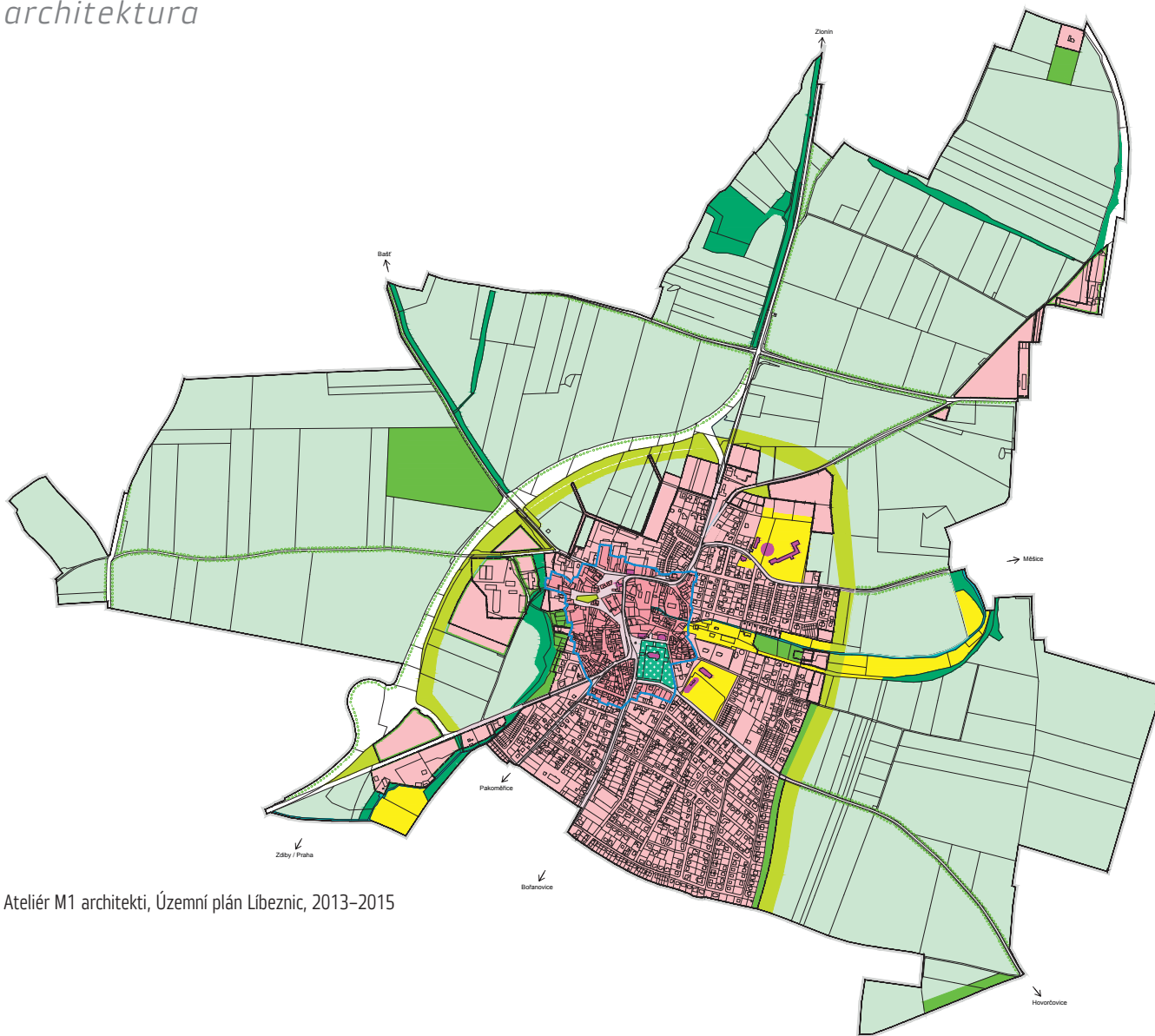
O Líbeznících s Martinem Kupkou

Všechny záměry veřejně projednáváme. Na to dbáme, považují to za zásadní věc pro úspěch jakéhokoliv projektu, říká starosta Líbeznice Martin Kupka (ODS), který je naším průvodcem po slibně se rozvíjející obci. Ptali jsme se, jak lidé přijímají změny, kterých je v posledních letech v Líbeznících celkem dost. Účelem těchto veřejných setkání a rozprav je propojit službu architektury a službu veřejnosti. Osvědčuje se nám metoda otázek a odpovědí a co nejjednoduššího povídání, vysvětluje starosta. Nový územní plán Líbeznice byl schválen letos v lednu, autorem je studio M1 architekti pod vedením Jana Hájka, které zvítězilo ve výběrovém řízení na zpracovatele územního plánu (2013) v soutěži s dalšími třemi týmy. Čím M1 architekti přesvědčili komisi o tom, že jejich návrh je nejlepší? Hodnotili jsme nejen cenu, ale i autorský přístup. Jan Hájek měl nejen velmi dobrou cenu, ale i koncept: kolem Líbeznice zavádí okružní park, propojuje Líbeznice s okolními obcemi, vede novou trasu pro pěší centrem obce; tu jsme spolu s Klubem českých turistů realizovali v roce 2014 formou žluté turistické trasy. Líbeznice mají výhodu v tom, že se obec po roce 1989 celkem dobře rozvíjela, a neztrácí venkovský charakter. Na práce předchozího architekta Vasiluka i vedení obce šlo dobře navázat, pokračuje Martin Kupka. Díky nim v Líbeznících nevznikly satelity přilepené k obci. Líbeznícím ovšem chybělo náměstí, nějaký společný prostor, středobod pro konání různých akcí, trhů, pro scházení se lidí, například o Vánocích nebo o posvícení,

teré je vždy největší akcí v Líbeznících. Proto jsme celou Líbeznickou obnovu začali úpravou náměstí, kterou projektuje ateliér Vyšehrad. První fáze v horní části je hotova, druhá začala v září 2015. Projekt úpravy náměstí vykazuje cit pro měřítko a možnosti obce. Starosta nám ukazuje například fontánu, která zavedla vodní prvek v horní části náměstí. Použila se stará pumpa, druhy místostarostova, a vznikla menší kašna s tělesem pumpy, velmi charakteristickým pro zahrady a dvory domů v Líbeznících. Při procházce obcí jich hodně můžete spatřit na místě či v provozu, i když dnes už je všude rozveden obecní vodovod.

V kanceláři Martina Kupky prohlížíme velký nástěnný plán – nový územní plán obce. Nově navrhovaný zelený prstenec kolem vsi znamená faktické i symbolické sevření obce do pevné formy a kromě toho má i důležitou izolační funkci – chrání před silnou dopravou, protože těsně kolem Líbeznice vede obchvat, blízko je veden koridor pro budoucí vysokorychlostní trať i koridor vysokého napětí. A starosta zdůrazňuje: Ověnit obec zeleným pásem k její ochraně je krok, který by každý dobrý hospodář udělal. Kupka vyzdvihuje péči o cesty a aleje spojující Líbeznice s okolními obcemi jako podstatný přínos nového územního plánu, který rozvíjí spojení s přirozeným centrem, protože Líbeznice jsou spádovou obcí, kam se sjíždějí děti do školy, docházejí pacienti na zdravotní středisko, jsou tu soustředěné některé úřady. Mezi těmito novými či zdůrazněnými cestami je z hlediska tvorby

krajiny významná 1km dlouhá krásná alej vedoucí k vrchu Beckov. Je bohužel přerušena silničním obchvatem, lávka přes něj chybí a lidé musí silnici obejít jinudy. Vysázeli jsme však pokračování aleje směrem do centra obce, abychom tuto trasu zdůraznili, a doufám, že snad jednou na postavení lávky budeme mít peníze. Loni nová žlutá turistická cesta spojující Měšice, Líbeznice a Panenské Břežany provádí pěší centrem Líbeznice a pokračuje ven a dál přes Beckov a končí u Santiniho kaple sv. Anny v Panenských Břežanech. Trasa skrytě obsahuje „barokní plán“, říká Martin Kupka. Skvrnou obce je podle starosty areál sběrných surovin uprostřed Líbeznice. Máme návrh úpravy centra, který nabízíme developerům, ale sběrna je těžké vymístit; nabízíme pozemky na kraji obce výměnou, ale bohužel narážíme na neochotu a neschopnost. V této věci zatím nejsme úspěšní, dodává Kupka. Jeden z dalších motivů v příznivém rozvoji obce představuje plán na zdůraznění potůčku, který Líbeznice protéká. Je sice malý, ale je to tekoucí voda a cílem vedení obce a ideou architekta Jana Hájka je tuto malou vodoteč zviditelnit. Jak jste narazil na ateliér M1, vyptáváme se. Poprvé jsem spolupracoval s Janem Hájkem na dočasné úpravě Informačního centra Středočeského kraje v Husově ulici. Martin Kupka tehdy působil jako mluvčí kraje. (Dnes muzeum ani informační centrum v tomto domě nefungují.) Hájkův zásah do historické památky byl službou té stavbě; prostor v podstatě jenom očistil a nechal ho nadechnout. Byl to jen drobný, ale zato oživující zásah. A to samé

Ateliér M1 architekti, Územní plán Libeznice, 2013–2015

Jan Hájek, první skica územního plánu Libeznice

se vlastně děje i nyní v Libeznicích. Od té doby Hájkovi věřím, že pojímá svou práci jako službu architektuře, vyjadřuje Kupka své souznění s architektem, který dnes v Libeznicích působí jako konzultant v oboru urbanismu a architektury.

Jako starosta Libeznice jsem Jana Hájka oslovil zprvu jen pro drobné úpravy, např. pro architektonickou pomoc při zateplování školy. Pak se jeho ateliér účastnil soutěží (např. na návrh

zateplení obecních budov). Spolu jsme se zamýšleli nad společným sportovním prostorem pro obec, tělocvičnu i s funkcí společenského sálu, což je také projekt Jana Hájka. Uvědomil jsem si, jak pozoruhodná doba byla První republika, která vystavěla stovky sokoloven. Sokolovny, to byla (a mnohde stále jsou) centra společenského života. Libeznice sokolovnu neměly a dnes je velmi složité to dohánět. Něco takového, aby se obec velikosti Libeznice zmohla na podobné sportovně-společenské centrum, vzniká jen vzácně. Společnost První republiky nějak věděla, jak je to důležité, co to znamená a proč tyto stavby staví.

Všimli jsme si, že nové projekty jsou v Libeznicích vyhlašovány formou výběrových řízení. Nezkusili architektonickou soutěž? Na to by bylo nejprve potřeba přesvědčit Českou komoru architektů, aby otevřela svůj zrak k malým zadavatelům. Vypsání architektonickou soutěž podle pravidel ČKA je pro malou obec nemožné. Obec staví a rekonstruuje spoustu malých staveb a dělají řadu drobných úprav. Kdyby byla možnost pořádat „malé soutěže“, posunulo by to kvalitu staveb a architektury v českých zemích. Zapojit architekta neznamená nutně

zvýšit náklady, naopak, ušetří se, a mnoho starostů to už dnes ví. Rozumí tomu, že ve výsledku to může přinést zjednodušení projektu a obohacení veřejného prostoru o kvalitní díla moderní architektury. Něco v tomto směru už se novému vedení ČKA podařilo, ale stále chybí silnější prosazování tzv. „malých soutěží“. Úroveň architektonické kultury neurčují jen velké stavby, skvosty ve velkých centrech, ale i – a možná hlavně – malé počiny rozesté po celé zemi. A soutěž je nejlepší cesta k dobrému výsledku. Jen díky soutěžím na zakázku malého rozsahu se v Libeznicích sešli architekti M1, Projektil a Vyšehrad, argumentuje Martin Kupka ve prospěch změny pohledu ČKA na problém architektonických soutěží.

Výběrová řízení radnice zveřejňuje a také oslovuje firmy či architekty, se kterými má dobré zkušenosti. Tím udržuje otevřené možnosti i kontinuální proces rozvoje obce. Rychlejší realizaci idejí ovšem brání možnosti financování projektů. Rozpočtové určení daní pořád ještě neumožňuje obcím vlastní důstojnou investiční činnost, poznamenává Martin Kupka.

Milena Sršňová podle rozhovoru s Martinem Kupkou a Rostislavem Šváchou, 25. 9. 2015

Vyšehrad Atelier, Úprava horní části Mírového náměstí. Foto Petra Hajská

Vyšehrad Atelier, Úprava Mírového náměstí v Líbeznících, detail

Ateliér M1 architekti, Sportovní a kulturní centrum, studie, boční pohled

Ateliér M1 architekti, Rozvojová plocha centra Líbeznic

Ateliér M1 architekti, Sportovní a kulturní centrum, studie, čelní pohled

Radnice a dům služeb po zateplení fasád. Foto Petra Hajská

Co se dnes děje v Líbeznicích ROSTISLAV ŠVÁCHA

Zamyslíme-li se nad otázkou, existují-li dnes u nás místa nebo oblasti, ve kterých se rodí celé soubory zajímavých architektonických děl, a pomineme-li přitom velká centra, pro něž by něco takového mělo být samozřejmostí, výčet těchto plodných míst asi nebude příliš obsáhlý. Rodištěm dobré architektury stále zůstává Litomyšl, jejíž rozvoj nyní vedle veřejné sféry začínají stále zřetelněji podporovat soukromí objednavatelé.¹ V posledních pěti letech se k tomu přidávají známé a účtyhodné počiny v prostoru bývalých železáren v Dolní oblasti Ostravy-Vítkovic.² Třetím takovým místem, jaké asi bude stále častěji upoutávat náš zájem, se podle mého soudu stává širší region jižní Moravy či Podyjí. V napojení na turistický a vinařský průmysl zde už v posledním desetiletí vznikla zajímavá díla na Sonberku u Popic, ve Starém Poddvorově, Klentnici, Mikulově, Pavlově nebo ve Vrbovci u Znojma a několik dalších nových a zajímavých novostaveb se zde připravuje.³

Zatímco druhý a třetí uvedený případ se mi zdají být silně atypické, protože všude nemůžou mít ani Jana Světlíka, ani vinice a Pálavu, napodobovat a následovat rozvoj Litomyšle nemožné nebylo. Vzdor několika slibným náběhům v devadesátých letech se to však už

v žádném jiném městě českých zemí nepodařilo. Energie Benešova ve středních Čechách nebo maličkých Horažďovic v Pootaví se úplně nebo načas vyčerpala. Přeneseme-li však pozornost na obce ještě menší než Horažďovice, pak vím nejméně o dvou, v jakých lze zaznamenat dobré a trvalejší architektonické dění. Městys Velká Bystřice u Olomouce si dal Michalem Sborwitzem upravit veřejný prostor kolem zámku a přilehlý park, přestavět menší zámecké budovy na galerii, rozšířit mateřskou školu o nové křídlo. Sousední vesnice Bukovany se v těchto počinech zhlédla a také ona povolala k úpravě své návsi Sborwitzův ateliér.⁴ V Čechách, respektive u Prahy, mají tyto iniciativy srovnatelný protějšek v Líbeznicích.

Líbeznice sdílejí osud mnoha venkovských obcí v okolí Prahy, které jsou staré, mají torzovitá historická jádra, ale od 19. století začala jejich podobu proměňovat modernizace zemědělství spolu s průniky sousední velkoměstské kultury a průmyslu. Vývoji tohoto typu se mohly vyhnout pouze chudé oblasti daleko od center, do nichž Líbeznice rozhodně nespádaly. Co se pak u takových sídel zachovalo z jejich staré urbanistické struktury, to po roce 1989 hrozila překrýt nová vlna modernizace, tentokrát developerské, spojená s fenoménem sídelní kaše. Líbeznicím dodnes dominuje věž pozoruhodného pozdně barokního kostela⁵ a najdeme v nich malebné shluky starých domů. Významnou část starého centra však

zabírá areál sběrných surovin, prostor návsi či náměstí, v tuto chvíli pěkně upravovaný, kazí nevkusně odekorované fasády Divadla kouzel Pavla Kožíška, k tomu se na všech stranách připojuje více či méně zdařilá podnikatelská výstavba z posledních dvaceti let. Stopy různých devastací a „dezarchitektonizací“, jak to dobře postihují slova architekta Jana Hájka, najdeme i dnes na různých místech obce.

Ještě nedávno by se tato slova hodila pro téměř všechny veřejné budovy Líbeznic; zchátralé, zohyzdžené utilitárními přestavbami, vystavěné podle banálních projektů pozdně socialistické éry. A ani veřejné prostory obce – náměstí, parky, sportoviště – se pro ni přednedávnm nemohly stát dobrou vizitkou. To se však změnilo, když se v roce 2010 řízení Líbeznic ujal starosta Martin Kupka a když se přitom našlo uplatnění pro projekty pražských ateliérů M1, Projektil a Vyšehrad.

Do kontaktu s architekty, konkrétně s týmem M1,⁶ se Martin Kupka dostal už při svém zaměstnání v aparátu Středočeského kraje, když tehdy sledoval úpravu prostor starého domu v pražské Husově ulici na krajské informační centrum. Jeho zájem o architektonickou tvorbu prohloubila víra, že dobrý projekt dovede šetřit s penězi a že na rozdíl od ryze utilitárních řešení přináší přidanou kulturní hodnotu, díky které se pak lidem lépe žije. Síla starostovy kampaně za architektonické zušlechťení jeho

obce nicméně spočívá hlavně v tom, že se každý projekt s občany Líbeznic veřejně projednává a že se jim o něm poskytují kvalitní informace, například v *Líbeznickém zpravodaji* nebo v brožuře *Kruh se uzavírá*, vydané u příležitosti dokončení nové budovy základní školy v září 2015. Debata o stavbách tak může líbeznickou komunitu stmelovat a dávat každému jejímu účastníku méně nebo více oprávněný pocit, že na architektonickém rozvoji své obce participuje. O každý projekt se přitom architekti musejí ucházet ve výběrových řízeních. Ta, pravda, nemají formu veřejných architektonických soutěží, jejichž podmínky starosta pokládá za příliš přísné a pro malou obec nesplnitelné. Ve výběrové komisi však zpravidla zasedají i architekti, takže to není jenom cena předložené nabídky, ale i její kvalita, co tato komise posuzuje.

Rámec líbeznických iniciativ tvoří nový územní plán, schválený zastupitelstvem na začátku roku 2015, dílo architektů Jana Hájka, Pavla Joby, Jakuba Havlase a Zuzany Hanuškové z ateliéru M1. Za svou hlavní zásadu si tento plán klade stanovení hranice, za jakou by se už obec neměla rozšiřovat do volné krajiny, a navrhuje proto Líbeznice obkroužit procházkovými alejemi. Znalci současné architektury vědí, že podobnou ohraničující funkci aleje kdysi dostaly v regulačním plánu ticinského městečka Monte Carasso, kde je však architekt Luigi Snozzi provedl vnitřkem obce, aby tak oddělil její historické jádro od novějšího a volněji zastavitelného území.⁷ Použití alejí jako vnějšího prstence, jak tomu bude v Líbeznicích, proto spíše připomene debatu, jakou u nás už delší dobu vedou Roman Koucký, Pavel Hnilička i jiní architekti-urbanisté o nutnosti utlumit proměnu okrajů měst na zmatenou sídelní kaši, zastavit jejich rozprostírání a zahušťovat místo toho jejich vnitřek.⁸ Ze zeleného kruhu kolem Líbeznic budou na všechny strany vybíhat pěší cesty a cyklostezky, které zamíří k okolním vesnicím, významným památkám nebo přírodním dominantám. Cestu ke kopci Na Beckově, ale i jiné cesty krajinou opět ozdobí aleje.

Problematickým místům uvnitř obce se věnují podrobnější generey. Regulační plán, opatřený názornými vizualizacemi budoucího stavu, například ateliér M1 v roce 2014 vypracoval pro areál sběrných surovin, které doposud blokují cenné území mezi kostelním návrším a veřejnými budovami Líbeznic a zpomalují tak rozvoj jejich centra. Podle plánu téhož ateliéru se nyní dokončuje úprava školního okrsku, vybaveného barevnou atletickou drahou, kruhovým pódium přírodního amfiteátru, tribunou-rozhlednou, labyrintem v parkové úžlabině pod hlavní školní budovou a plastikou králíka od Barbory Zachovalové.⁹ Příznivou proměnou nicméně prochází i hlavní veřejný prostor obce, Mírové náměstí, jehož úpravu navrhl architekt Zdeněk Rychtařík z ateliéru Vyšehrad. Úprava se vyhýbá zbytečné monumentalizaci, šetří proto s kamennými dlažbami, snaží se u tohoto dlouhého a svažitého prostranství udržet charakter venkovské návsi příjemné pro procházku i posezení. Převážně travnatý povrch

akcentují nově vysázené stromy a umělecká díla, barevná abstraktní plastika *Vnější-vnitřní* od místního výtvarníka Miroslava Jakubčíka a fontána ozdobená starou litinovou pumpou v duchu *ready-mades* Marcela Duchampa. Zůstaneme-li na okamžik u takových příměrů z velkého světa moderního umění, pak věřím tomu, že jakmile dosáhne kultivace hlavního prostoru Líbeznic svého vrcholu, bude se na něm divoce pomalovaná budova Divadla kouzel vyjímat jako surrealistický *objet-trouvé*.

S Divadlem kouzel sousedí budovy obecního úřadu a domu služeb, které spolu vytvářejí severozápadní kout ústředního prostoru obce a účinkují v ní jako profánní protějšek sakrálního okrsku kolem kostela na druhé straně líbeznického centra. Právě díky těmto budovám a jejich důmyslné úpravě na sebe Líbeznice poprvé upoutaly pozornost architektonických kritiků, jmenovitě Adama Gebriana a jeho stati „Pozvolná proměna“ v časopisu *Respekt*.¹⁰ Dotaci na zateplení využil ateliér M1¹¹ u těchto budov způsobem, jaký oba domy ještě více nezdevastoval, nýbrž povýšil na skutečnou architekturu. O výchozím vzhledu obou objektů a o výsledku jejich metamorfózy, která proběhla v roce 2014, dostatečně promlouvají fotografie, proto se zde zdržím popisu. Kromě pečlivě zpracovaných povrchů obou těchto domů a pěkných proporcí jejich okenních otvorů si tu přesto zaslouží pozornost motiv věží: u obecního úřadu věže skutečné, u domu služeb falešné, vzniklé navýšením atiky na rohu budovy a opatřené pak hodinami. Do trojice doplňuje tyto tradiční symboly občanské samosprávy věž pozdně barokního kostela. Učitelka architektka z M1 Jana Hájka Alena Šrámková používá ve svých projektech věže podobným neskrývaně symbolickým způsobem a z proměny obou líbeznických objektů lze její vliv vyčíst.

Opakuji znovu, že obecní úřad i dům služeb se staly skutečnou architekturou díky dotaci na zateplení. Tento fakt si zaslouží být zapsán do dějin, protože víme, že obvykle má zateplování na architekturu dopad opačný, negativní, „dezarchitektonizující“. V Líbeznicích lze nicméně

najít ještě dvě další budovy, které zateplení, provedené pod kontrolou M1, dokázalo architektonicky povznést. U velké školy z padesátých let 20. století k tomu ještě přispěla barevná dekorativní malba Barbory Zachovalové, u polikliniky pak nenápadné detaily, jako je nová textura podnože, volba správných okenních rámců a jemné zelené pásy svinutých rolet nad okny. Většího stavebního zásahu se ve srovnání s těmito nenákladnými úpravami dočkala jen budova mateřské školy naproti školnímu okrsku (2013–2014), rozšířená tak, aby se i na přístavbu přenesl původní nepřilíhající ambiciózní styl prvorepublikové vilky, a přece opatřená pěkným „skyboxem“ na jedné a neméně pěkným dřevěným únikovým schodištěm na druhé straně. Naproti této školce, v sousedství velké školní budovy, se v letech 2014–2015 blýskl ateliér Projektal a jeho architekt Adam Halíř. Halířův „rondel“ nové osmitřídni základní školy má svůj původ v projektu školy mateřské, s jakým Projektal v roce 2011 uspěl v místním výběrovém řízení. Odtud pochází myšlenka kruhového nezastřešeného atria, do kterého by děti mohly vycházet na volný vzduch a být přitom dostatečně chráněné. V přepracovaném projektu pro první stupeň základní školy se v konstrukci i ve všech pohledech více uplatnil beton, takže se dnes výraz stavby zakládá hlavně na kombinaci modřínového obkladu vnějšího pláště, skla kolem atria, bíle omítnutých stěn a betonových stropů. „Rondel“ její formy se zdá být nízký a široký. Proti tomuto horizontálnímu prostorovému tahu se však staví motiv menších světlíků ve stropěch a velkého kulatého světlíku nad atriem, všech směřujících nahoru do oblohy. Poezii tohoto kontrastu skutečné horizontály a pomyslných vertikál umocňuje pěkná živá grafika písmen a stylizovaných planet od Zuzany Brychtové Horecké a Ondřeje Štorma. Z hlediska zrodu nové architektury se tedy dnes Líbeznice jeví jako plodné místo. Chystá se v nich další novostavba. Obec totiž postrádá krytou halu pro sportování, velké kulturní akce a občanská shromáždění a tento deficit napraví

Ateliér M1 architekti, architektonická úprava zateplení fasád polikliniky, realizace. Foto Petra Hajská

nová budova, pro kterou už bylo vyhlédnuto staveniště v parku poblíž polikliniky. V ateliéru M1 ji v roce 2014 navrhl jakýsi hlavní architekt Libeznic Jan Hájek, spolu s Jakubem Havlasem a Zuzanou Hanuškovou. Do svého samonosného dřevěného pláště, tentokrát ne úplně kulatého, jak to už známe z „rondelu“ základní školy, nýbrž aspoň na obou koncích zakulaceného, pojme nová stavba nejen velký sál, ale i posilovnu, skautskou klubovnu, dětské centrum a kavárnu, jaká zatím v Libeznicích chybí. Představuji si, jak v sále nebo v kavárně starosta Kupka debatuje s občany a jak mu přítom téměř všichni věří, že dobrá architektura umí zlepšit život.

Libeznice, Dům služeb, stav před rekonstrukcí

Poznámky

- 1 Srov. Aleš Burian-Petr Pelcák-Ivan Wahla (eds), *Litomyšl a současná architektura*, Brno 2001. – Petr Volf, *Litomyšl: Renesanční město moderní architektury*, Litomyšl 2014.
- 2 Petr Volf-Rostislav Švácha-Tomáš Souček, *The Story of Dolní Vítkovice*, Ostrava 2013. – Rostislav Švácha, „Obraz vyvážených sil“, *Stavba XXI*, 2014, č. 3, s. 36-41.
- 3 Dan Merta (ed.), *Architecture and Wine in Central Europe / Architektur un Wein in Mitteleuropa*, Galerie Jaroslava Fragnera, Praha 2013.
- 4 Za zásahy ve Velké Bystřici a Bukovanech získal Michal Sborwitz a jeho ateliér podvokrát (2011, 2015) Cenu Rudolfa Eitelbergera, kterou uděluje za architektonický počín v Olomouckém kraji sdružení Za krásnou Olomouc.
- 5 O kostele a vedlejší faře viz Emanuel Poche (ed.), *Umělecké památky Čech 2, K/O*, Praha 1978, s. 244-245, nebo Richard Biegel, *Mezi barokem a klasicismem*, Praha 2012, s. 27, 283. – Projekt kostela, vystavěného v letech 1788-1795, připisuje literatura zednickému mistru Matěji Kinzlovi ze sousedních Měšic. S ohledem na vysokou architektonickou úroveň stavby i na jejího elitního objednavatele, stavebníka Stavovského divadla v Praze hraběte Františka Antonína Nostice, ji však mohl navrhnout autor významnější.
- 6 K pracím tohoto ateliéru viz Jan Hájek-Rostislav Švácha (eds), *Severní křídlo: K obnově jezuitské koleje v Kutné Hoře*, Kutná Hora 2014.
- 7 Viz Luigi Snozzi: *urban renewal at Monte Carasso*, London 1986.
- 8 Naposled o tom Roman Koucký, Pavel Hnilička a další autoři psali v knize *Územní plán hlavního města Prahy: Metropolitní plán: Koncept odůvodnění (první část)*, Praha 2014.
- 9 Kromě jiných úprav a doplňků architektonických projektů navrhla Barbora Zachovalová i barevnost atletické dráhy. K tvorbě této graficky a designy viz pozn. 6.
- 10 Adam Gebrian, „Pozvolná proměna“, *Respekt XXV*, č. 50, 8.-14. 12. 2014, s. 72-73.
- 11 Na projektu úpravy obou budov se vedle Jana Hájky podíleli Jakub Havlas a Pavel Joba, spolupracovali na něm Zuzana Hanušková, Zbyněk Kríž a Michal Tichý. Kolaudace zřejmě proběhla až počátkem roku 2015.

What is now happening in Libeznice ROSTISLAV ŠVÁCHA

Libeznice shares the fate of many rural villages and small towns around the capital. It is an old settlement and still has a fragmentary historical core, however, the modernization of agriculture, along with the penetration of the neighbouring metropolitan culture and industry has begun to transform its form since the 19th century. After 1989, a new wave of modernization, now developer born associated with the phenomenon of urban sprawl, threatens to overlap the parts of their old urban structure, which have been preserved. Today, the tower of a remarkable Late Baroque church dominates Libeznice, and we can find picturesque clusters of old houses in this small town. But an important part of the old centre is occupied by a scrapyard and the tastelessly decorated facades of the Magic Theatre spoil the square area which is being nicely modified at this moment, and more or less successful business development of the last twenty years attaches to the town on all sides. The architect Jan Hájek describes this with the words devastation and "disarchitectonization".

These words would have been suitable for almost all public buildings in Libeznice until recently: shabby, marred by utilitarian rearrangements, built upon trivial designs of the late socialist era. And even public spaces – squares, parks, sports facilities – did not reflect well upon the settlement still not long ago. This was changed, however, when the mayor Martin Kupka took the control of Libeznice in 2010, while the proposals by Prague studios M1, Projektil, and Vyšehrad have been applied.

Martin Kupka had already got in touch with architects, namely with the M1 team, when he worked for the office of the Central Bohemian Region and watched the adjustment of an old building room in Husova Street (Prague) into the regional information centre. Interested in architecture, he believes that a well-designed proposal can save money and unlike utilitarian solutions it brings an added cultural value that makes people's lives better. The strength of the mayor's campaign for architectural refinement of Libeznice lies mainly in the fact that each project is publicly discussed with the citizens who are provide with quality information about the plan. So the debate about buildings can unite the community giving each participant a more or less justified feeling that he/she contributes to the architectural development of the town.

The new land-use plan, a work of architects from the studio M1, was approved by the local council in early 2015. As its guiding principle, the plan aims to determine the boundaries, behind which the town would not extend into the countryside, and therefore proposes to encircle Libeznice by walking alleys.

The experts of contemporary architecture know that alleys once received a similar defining feature in the regulatory plan of Monte Carasso, a Ticinese town. The architect Luigi Snozzi led them, however, inside the town to separate its historical core from the newer and more loosely built up areas. Using alleys as the outer ring, as it will be in Libeznice, rather reminds us of a long debate that Roman Koucký, Pavel Hnilička and other architect-planners have led about the need to soften the transformation of city outskirts into a sprawl, to stop their spreading and instead densify them inside.¹ Walking and cycling trails will extend from the green circle around Libeznice to all sides and aim for the surrounding villages, important monuments and natural landmarks. Alleys also ornament the trail to the hill Beckov and other paths through the landscape.

Detailed master plans are devoted to the problematic places within the municipality. In 2014, for example, the M1 atelier drafted the regulatory plan for the scrapyard facility and marked it with illustrative visualisations of its future state. Adjustment of the school district is being completed according to the design of the same studio just now, which consists of a colourful athletics track, a circular stage of the natural amphitheatre, a stand, a labyrinth in the park hollow below the main school building and the Rabbit sculpture by Barbora Zachovalová. The architect Zdeněk Rychtařík from the Vyšehrad studio has proposed the revitalization of Mírové Square, a main public area of the town, which is also undergoing a positive change. The proposal avoids unnecessary splendour and rather conserves stone pavements, trying to keep the rural nature of this long sloping area and make it pleasant to walk and sit there. The mostly grassy surface has some accents due to newly planted trees and artworks: the Outer-Inner sculpture by a local artist Miroslav Jakubčík and a fountain with the old cast iron pump, a work in the spirit of Marcel Duchamp's ready-mades. Staying for a while in such analogies from the big world of modern art, I believe that once the cultivation of the main area of Libeznice reaches its peak, the wildly painted Theatre of Magic will stand here as a surrealist objet-trouvée.

Neighbouring with the Theatre of Magic, the buildings of the local authority and the house of services² create together the north-western corner of the central area of the town and act as a secular counterpart to the sacred district of the church on the other side of the centre of Libeznice. The M1 architects studio used a subsidy for thermal insulation in such a way that both buildings rose to be seen as real architecture. A tower theme deserves great attention here besides the carefully processed surfaces of the two houses and beautiful proportions of their window openings: a real tower of the municipality office and a fake

Ateliér M1 architekti, Zateplení a úprava Domu služeb, realizace. Foto Petra Hajská

clock tower of the house of services, which is just an elevation of a parapet on the corner of the building. The tower of the Late Baroque church complements these traditional symbols of civil autonomy to the triad. The architect Alena Šrámková, a teacher of Jan Hájek, applies towers in a similar overtly symbolic way in her designs, and you can read her influence on the transformation of both Hájek's objects in Líbeznice.

I would like to repeat again that the municipality office and the house of services became real architecture thanks to the subsidy for thermal insulation. This fact deserves to be written in history because usually – as we know – insulation has the opposite effect on architecture, negative, "disarchitectural". We can find two more buildings in Líbeznice, the architecture level of which could rise due to heat insulation, that were made under the control of the M1 – a school building and a health centre. For the large school from the 1950s, a coloured decorative painting by Barbara Zachovalová has contributed to this; for the health centre, inconspicuous details such as the new texture of a plinth, choosing the right window frames, and gentle green lines of rolled blinds over the windows have caused the same effect. In comparison with those inexpensive modifications, just the kindergarten opposite the school district enjoyed

a greater intervention (2013–2014); the building has been expanded so that a not very ambitious style of the original First Republic villa was transferred to the extension. Across from the kindergarten, and in the neighbourhood of the major school building, the Projekt studio and Adam Halíř as an architect in charge proved their skills in 2014–2015. A "rondel" of a new primary school with eight classrooms by Halíř has had its origin in the proposal of a kindergarten, with which the Projekt succeeded in the local tender in 2011. From here comes the idea of a circular atrium with no roof where children could come out in the open air and still be adequately protected. The revised project for the primary school applies more concrete in construction and all ceilings; so today the expression of the building is based mainly on a combination of a larch cladding of the external envelope, glass around the atrium, white plastered walls, and concrete ceilings. The "rondel" seems to be low and wide. A motif of smaller skylights within ceilings and a large circular skylight over the atrium – all aiming up to the sky – is stood against that horizontal spatial stroke. Nice lively graphics of letters and stylized planets by Zuzana Brychtová Horecká and Ondřej Štorm enhances the poetry of the contrast between the real horizontal and the imaginary verticals.

In terms of emergence of new architecture, Líbeznice appears to be a fruitful place. Another new construction is being prepared. The town lacks an indoor hall for sports, major cultural events and citizens gathering. A site for the building has already been found in a park near the health centre. Jan Hájek, today a kind of a chief architect in Líbeznice, proposed it in 2014, along with Jakub Havlas and Zuzana Hanušková from the studio M1. In its self-supporting wooden shell rounded at both ends – so this time not completely round, which we already know from the "rondel" of the primary school – the new building shall take in a large hall, a gym, a scout clubroom, a children's centre and a cafeteria which is still missing in Líbeznice. I see in my mind how the mayor Kupka debates with the citizens in the hall or in the cafeteria, and how nearly everyone believes him that good architecture can improve the life.

Notes:

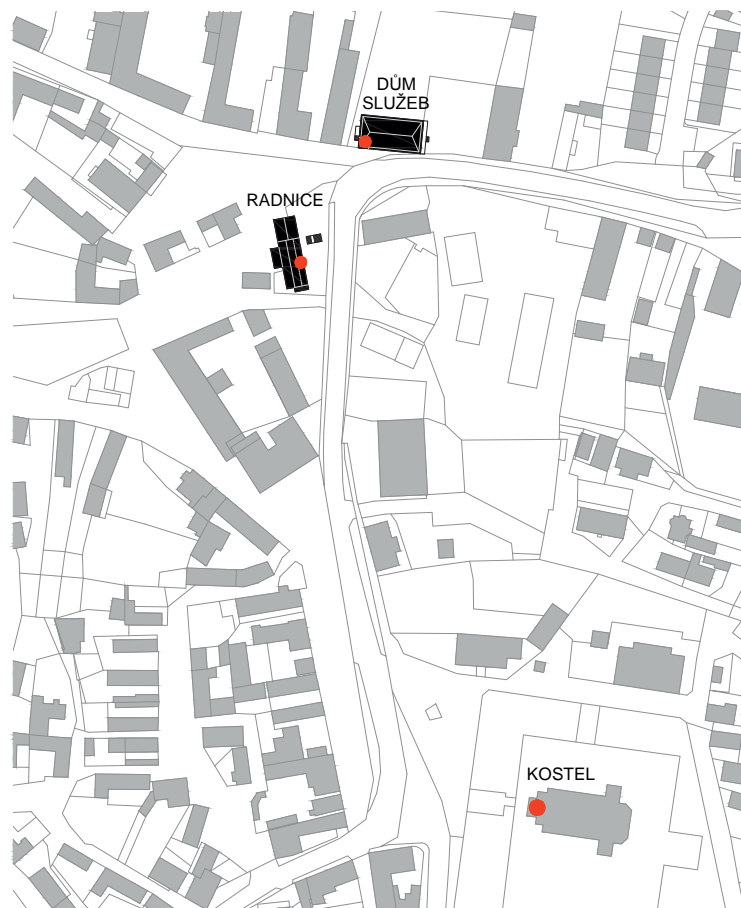
- 1 Recently Roman Koucký, Pavel Hnilička and other authors wrote about it in *Územní plán hlavního města Prahy: Metropolitní plán: Koncept odůvodnění (první část)*, Praha 2014.
- 2 House of services is a traditional Czech name for small centres with shops and services.

Ateliér M1 architekti, Zateplení a úprava budovy radnice, policie a hasičů, realizace. Foto Petra Hajská

Radnice v Líbeznicích před rekonstrukcí

Ateliér M1 architekti, Centrum Líbeznic, situace a tečkami místo věží

Zateplení souboru veřejných budov obce Líbeznice / Thermal insulation of public buildings in Líbeznice

Adresa staveb / Addresses: **Zdravotní středisko / Health centre, Na Chrupavce 422, Líbeznice, Obecní úřad Líbeznice / Municipal office, Mělnická 43, Líbeznice, Dům služeb / House of services, Mělnická 142, Líbeznice**

Stavebník *Builder*: **Obecní úřad Líbeznice, Martin Kupka, starosta obce**

Zpracovatel *Designer*: **Atelier M1 architekti s.r.o.**

Autor *Author*: **Jan Hájek, Pavel Joba, Jakub Havlas**

Spolupráce *Cooperation*: **Michal Tichý, Zbyněk Kříž,**

Zuzana Hanušková

Stavební náklady *Building costs incl. VAT*:

12 427 149 Kč včetně DPH

Fotografie *Photography*: **Petra Hajská**